

En hore fortjener bank!

Rykter og normers betydning for unge jenters voldsbruk ¹

Av

Sidsel Natland

At jenter utøver vold, er stadig et fenomen som tiltrekker seg oppmerksomhet i media og i den bredere offentlighet. Grunnen til det er at voldelige jenter stadig forstås som at de bryter med normer for femininitet; jenter forventes å være ikke-aggressive og ikke-voldelige. Vi er vant til at menn og gutter utøver både vold og annen kriminalitet, og vi er på tilsvarende måte mer vant til at kvinner og jenter er ofre for vold utført av menn. Også innenfor forskning om kjønn og vold forklares oftest volden i forhold til et system av kulturelt og sosialt skapte kjønnsrelasjoner der menn er dominerende og overordnet kvinner. Vold fortolkes derfor ofte som iscenesettelse av maskulinitet (se for eksempel Connell 1995).

Den britiske kriminologen Sheila Brown hevder at forsøkene på å belyse og problematisere jenters voldsbruk, er som å "speak into the silence". Verken kriminologien, kjønns- eller voldsforskningen har i særlig grad utviklet perspektiv for å forstå jenters voldsbruk, slik at feltet preges av en mangel på både empirisk og teoretisk kunnskap (Brown 1998). Den amerikanske kriminologen Jody Miller (2001) mener at noe av årsaken til forskningens ambivalente holdning til å kaste lys over kvinners voldsbruk, er at man kan komme til å dreie fokus vekk fra det faktum at menn fortsatt dominerer bildet, og dessuten at et slikt perspektiv utilsiktet kan komme

¹ Denne teksten er en forkortet versjon av kapittel 7 ("Hun kalte meg hore! Ordet som trigger volden") i min doktorgradsavhandling i kulturvitenskap avlagt ved Universitetet i Bergen. Gjennom deltakelse i NorFa-nettverket "Kjønn og vold – historiske og kulturvitenskapelige perspektiv" ble Inger Lövkrona sideveileder for prosjektet.

til å støtte opp om det sensasjonspregede bildet som finnes om kvinnelige voldsutøvere. Ikke desto mindre, forskning om kjønn og vold må ta høyde for at jenter og kvinner noen ganger er subjektet; utøveren, i voldelige handlinger. Dette er spesielt viktig fordi vi i vår tid ser en ny situasjon, nemlig økningen av unge jenter som utøver vold. Hvordan skal vi forstå jentenes vold? Kan den bare fortolkes som at jenter aspirerer mot maskuline handlingsmønstre og at de vil være gutte-jenter, slik mange populære forklaringer på volden legger til grunn? Etter å ha utført en kulturanalytisk, kvalitativ studie av unge jenters vold (Natland 2006), mener jeg at slike forklaringer er begrensende i forhold til å forstå de unge jentene som handlende subjekter og aktører i sine egne liv.

Min forskning om jenters voldsbruk baserer seg både på analyser av medias reportasjer om voldelige handlinger utført av jenter, et kvalitativt utformet spørreskjema fylt ut av 59 elever i ungdomsskole og videregående skole, klasseromsdiskusjoner, samt kvalitative forskningsintervjuer med 14 jenter i alderen 14-18 år som har deltatt i voldelig adferd (se Natland 2006:29-35). Avhandlingsarbeidet viser at mye av jentenes vold kan forstås ut i fra eksisterende kunnskap om menns vold, for eksempel når det gjelder legitimering av egen voldsbruk, samt at risikofaktorene for å ta del i voldelige miljøer, er ganske like for både jenter og gutter (se for eksempel Storvoll 2004, Bengtson 2004). Men samtidig er et annet viktig funn at jentenes vold *i tillegg* kan bli forstått i forhold til både kulturelle forventninger og forestillinger om jenterollen, vennskap, kjønn og makt. Det er gjennom intervjuene med jentene selv at jeg har blitt oppmerksom på at deres fortellinger åpner opp for å forstå volden som en måte å iscenesette feminitet på. I denne artikkelen er det derfor deler av intervjumaterialet som vil bli brukt.

I denne artikkelen vil jeg videre avgrense meg til å se hvordan jentene resonnerer omkring begrepet "hore". Dette gjør jeg fordi horebegrepet synes å være et særlig omdreiningspunkt for jentenes utøvelse av vold og hvordan de forteller om volden. Jeg vil i det følgende diskutere bestemte situasjoner der forestillingen om horen er sentralt. Jeg vil argumentere for at de konfliktene som utspiller seg, kan knyttes til normer og grenser for seksualitet, normalitet og hvordan informantene mener at jenterollen skal gjøres.

”Jenter er slitsomme å omgås”. Jente-jenter og horer

En viktig premiss for mitt resonnement omkring horebegrepet og jentenes vold, er det faktum at de intervjuede jentene selv danner hierarkier av måter å være jente på. Det er gjennomgående for mitt materiale at informantene snakker nedsettende om jenter og deres adferd. Informantene gir uttrykk for at de syns jenter generelt er slitsomme å forholde seg til. De sier at jenter kan være innpåslitne; de går ”for tett på” og ”blander seg” i ting de ikke har noe med. Jenter er ofte ensidig opptatt av utseende og seg selv, og de har en typisk jenteegenskap: De kan ikke holde på hemmeligheter! Jenter er ryktemakere og setter ut nedsettende betegnelser, danner klikker og smisker med lærere og andre elever, sier mine informanter. Disse holdningene til det å være jente er et gjennomgående tema i intervjuene. De voldelige jentene kategoriseres slike jenter som *jente-jenter*. Når jeg spør de voldelige jentene hvordan de selv ser på det å være jente og hvordan de vil være jenter, svarer de at de ønsker seg ærlighet og redelighet; de ”hater” jenter som smisker og baksnakker. Det uttrykkes et hierarki over måter å være jente på, og i dette jente-hierarkiet blir de såkalte jente-jentene plassert nederst. De voldelige jentene sier at selv har de alltid kommet mer overens med guttene. Dette betyr ikke at de *ikke* vil være jenter, men at det å være ”guttejente” eller ”en av gutta” er *en måte å være jente på* som rangerer høyest.

I jentenes fortellinger om hva som har utløst voldsepisoder, er det noen typiske situasjoner som går igjen: Det kan være at en jente har baksnakket eller snakket stygt om deg bak din rygg, kalt deg for en hore, satt ut rykter om at man er utro mot kjæresten sin eller at en jente flørter og ”prøver seg på” kjærestene til andre jenter. Slike hendelser peker på en nærmest uunngåelig vei fra rykter og beskyldninger om å være hore til å bruke vold. Konflikter får næring og vokser seg til via språket til det nås et metningspunkt som gjør at vold tas i bruk. Men hva er en hore, og når ”blir” jenter horer i de unge jentenes forestillingsverden? Hva slags betydning har forestillingene om horen for utøvelsen av vold?

Horen som nøkkelsymbol

"Det er jo på en måte det verste man kan bli kalt når man er jente" sier informanten Elin når vi snakker om begrepet "hore". Dette er en holdning som er felles for alle informantene, og som tangerer uttalelser fra informanter i tre andre avhandlinger innen sosialantropologi og etnologi de siste årene der begrepet hore i en nåtidig brukskontekst blant ungdommer diskuteres (Ambjörnsson 2004, Andersson 2003, Bäckman 2003). Felles for avhandlingene er at horebegrepet diskuteres i forhold til normer og grenser for jenters seksualitet og som et vanlig skjellsord som danner utgangspunkt for konflikter. I mitt forskningsmateriale anvendes ordet hore i sammenhenger der *vold* er et reelt handlingsalternativ når konflikter skal løses. Det handler i denne sammenheng om hvordan jenter bruker ordet hore *om hverandre* både i direkte konfrontasjoner eller med konfrontasjon og vold som resultat.

Bäckman (2003) diskuterer hva det er som gjør en jente til en hore, og hun mener at én tolkning er at en jente blir sett på som hore når hun vurderes som å ha brutt mot idealet om at sex skal være knyttet til kjærlighet ved å ha hatt sex uten et dypere følelsesmessig engasjement. Hun finner også at bruken av ordet hore bygger på en forestilling om at visse jenter av ulike grunner har "dårlig selvbeherskelse" med henhold til egen seksualitet (Bäckman 2003:97-125). Bäckman viser også hvordan ordet hore av hennes informanter, elever i videregående skole, ble brukt på måter som ikke var *meningsfulle* i den forstand at de på en fornuftig måte kunne forklare, forstå og gjøre rede for ordvalget, men at det allikevel var dypt *virkningsfullt*. Hun finner at denne "horelogikken" er en del av ungdommenes virkelighet samtidig som den peker på dype motsigelser i den: For eksempel at det på den ene side er et ideal om likestilling og å være fristilt, men at det på den annen side finnes klare forestillinger om kjønnsforskjeller og hvordan man bør oppføre seg som jente (Bäckman 2003:123-124).

Dette spennet mellom det tilsynelatende meningsløse og virkningsfulle som Bäckman fant, peker på at begrepet hore må forstås som noe mer komplekst enn det vi umiddelbart kan gripe. "Hore" må forstås som et symbol og et viktig omdreiningspunkt i de unges forhandlinger om kjønn, vennskap, konflikt og vold (se også Ambjörnsson 2004:184-216, Andersson 2003:145-151). I *Kulturanalyser* (2001)

henviser Billy Ehn og Orvar Löfgren til Sherry Ortner som bruker begrepet *nøkkelsymbol* for "centrala symboler som innehåller förtätade budskap om grundläggande tänkesätt och värderingar" (Ehn og Löfgren 2001:21). Nøkkelsymbolet har således en særskilt status som gjør det interessant i en kulturanalyse:

Den är något som folk anknyter till i många situationer, men också något som väcker starka känslor av kärlek, avsky, högtidlighet eller rädsla och som man inte gärna talar fritt om. Ett annat bevis på symbolens nyckelkaraktär är att den dyker upp i högst skiftande sammanhang – har en metaforisk kraft – eller att den kringgärdas av en mängd förhållningsregler. (Ehn og Löfgren 2001:23)

Begrepet hore har en lang historie. Bäckman viser til at begrepet finnes i svenske skrifter allerede på 1300-tallet, og da i forbindelse med lovtekster som kunne bøtelegge *brukeren* av ordet om det skulle vise seg å være brukt og det var usant. Hvem som kunne regnes som hore, hvilte imidlertid på en annen vurdering idét horen var definert som en kvinne som hadde, eller ble ansett som å kunne ha, seksuelle forbindelser uten å være gift. I Norge har historikeren Erling Sandmo (1999) forsket på æreskrenkelsessaker i Norge på 1600-tallet, og han viser at "hore" er et nøkkelord i mange av de sakene som dreier seg om seksualitet selv om begrepet ikke alltid er eksplisitt nevnt i tingbøkene. Sandmo viser også at begrepet "hore" ble brukt som skjellsord både i forhold til utroskap, men også som uttrykk for antydninger om løgn og usannferdighet (Sandmo 1999:126).

Allerede på denne tiden utgjorde altså benevnelsen hore en av de mest effektfulle verbale krenkelser om målet var å såre en kvinne (Bäckman 2003:99, se også Svahn 1999). Det er interessant at også i dagens rettssaker (Natland 2003) forsvarer de tiltalte jentene seg ofte med at offeret har brukt ordet hore om dem, og at dette er et usant rykte (se nedenfor).

I boken *Horan i bondesamhället* (1977) argumenterer etnologen Jonas Frykman for at horen også hadde funksjon som markør for kulturelle grenser som ikke måtte overskrides og for sosiale kategorier i samfunnet som måtte opprettholdes og respekteres. Frykman spør om horens funksjon mer var resultat av *sosial kontroll*

enn seksuell kontroll. Frykman peker på at betegnelsen hore var et skjellsord som oftest ble brukt *om* kvinnen. Det var sjeldnere, og bare i visse situasjoner at ordet ble brukt *til* henne i en konkret situasjon, men det kunne skje hvis "horen", for eksempel den ugifte moren, opptrådte i feil sosial kontekst. Da trengte hun en påminnelse om sin rolle. For å unngå å bli kalt hore, gjaldt det med andre ord å passe på hvor og hvordan man oppførte seg (Frykman 1977:170). Et slikt system av sanksjoner mot kvinnene forutsetter imidlertid en samfunnsordning med tydelig avgrensede roller, der det å bli definert som hore virkelig opplevdes som straff eller stigma og således ble tatt til følge. Den svenske språkforskeren Margareta Svahn (1999) påpeker at slike skjellsord konstrueres med utgangspunkt i kjønnsstereotyper samtidig som de bidrar til å opprettholde de samme forskjellene. Det å kalle noen en hore, vil i så fall fungere som et konkret pressmiddel for å få den aktuelle "horen" til å oppføre seg annerledes, samt at det fungerer som en almen påminnelse om hvordan man burde oppføre seg.

Med dette som utgangspunkt skal jeg i det følgende se om det å studere horen som nøkkelsymbol kan være et bidrag til å forstå konflikter og vold blant jentene, hva konfliktene dreier seg om, hvordan de legitimeres og hvorfor volden ofte skjer innenfor jentenes egne nettverk.

Når blir en jente hore? Seksualitetens grenser

Når jeg spør jentene om hva en hore er, så er det umiddelbare svaret utvetydig: Å være hore har med penger å gjøre. Horen er den prostituerte kvinnen, en kvinne som selger kroppen sin for penger. Slik viser jentene at de kjenner til den dominerende og den "voksne" måten å definere ordet på. I følgende fortelling om informanten "Emma" illustreres hvordan jentene selv tar i bruk hore-begrepet i denne betydningen og bruker det i en konflikt:

Da Emma gikk i 9. klasse, kom det en dag en jentegjeng på cirka 20 personer fra naboskolen opp til Emmas skole i storefri. De skulle "ta" Emma fordi de hadde hørt at Emma hadde kalt en av dem for hore. Emma stilte seg helt uforstående til denne beskyldningen fra naboskolens jentegjeng, og sa at hun hadde aldri kalt noen av jentene hore. Emma sier at på denne tiden ordla hun seg gjerne slik at det kunne

virke provoserende. Derfor svarte hun videre at: "Hvis jeg hadde kalt deg hore, så hadde jeg vel i så fall gjort det fordi jeg visste at du tok penger for det. Men det vet jeg jo ikke om du gjør." Emma omtaler jentene som "kjerringer". Plutselig kom politiet. Emma skjønner egentlig ikke hvorfor, for hun mener at de ikke slåss noe særlig, at de "aldri kom så langt". Det var rektor som hadde tilkalt politiet fordi de ikke greide å få jentene til å forlate skolegården. Emma synes fortsatt at hele saken er "latterlig", særlig det at politiet kom, samt at det ble skrevet om det i avisen.

Fortellingen viser hvordan man kan bruke ordet hore til å skape en konflikt ut i fra tilsynelatende ingenting. Poenget er at jentene vet at hvis man blir kalt hore, så må man uansett forsvare seg. Emma opptrådte slik sett strategisk da hun antydte at det godt kunne hende at jenta var hore, i betydningen prostituert. Innenfor jentenes forestillingsverden knytter da Emma visse kvaliteter til henne, hun antyder at det er godt mulig at jenta er "hore", men muligens uten det økonomiske aspektet. Men også dette sår hun tvil om. Under intervjuet forklarer Emma at hun på denne tiden bevisst ordla seg på måter som hun visste var egnet til å nøre opp under konflikt. I ordvalget ligger antydningen om at jenta ligger med mange, men det springende spørsmålet er om hun tar penger for det. Slik angriper hun det såre punktet for jentene siden horen forklares som et stigma rettet mot jenter. Som Ambjörnsson (2004) sier det, henter dette stigmaet sin kraft "(...) framför alt genom kopplingen till kvinnors sexualitet och sexuella tillgänglighet" (2004:188). Stigmaet må også knyttes til hensynet til jentas *rykte*, i betydningen anseelse. Det er viktig for jentene å ha et godt rykte med henhold til seksualitet.

I intervjuet med informantene "Siren" og "Anka", påpeker Anka at hun egentlig synes det er "ganske absurd" å bruke ordet hore fordi det innebærer at du tar penger for å ha sex. Det er det tross alt ikke mange jenter som gjør, sier hun. Hun trekker frem en annen betegnelse, "slire", som også betyr en jente som har sex med mange. Anka mener at denne betegnelsen er mer dekkende, men at det allikevel er noe med det ordet som gjør det mer brutalt, ekkelt og skittent. Anka sier at gutter ofte bruker dette ordet om jenter. Guttene får derimot "respekt" av å ligge med mange. Jentene er "underordnet, de er liksom undersåtter" sier Anka, og "slik er det bare". Unntaket er om man er i et fast forhold – da skal man være likestilt, understreker hun.

Seksualiteten er slik sett en arena der guttene kan øke sin anseelse mens jentenes anseelse synker om de viser seg seksuelt for aktive eller tilgjengelige.

At jenter og gutter har ulike handlingsrom, blir tydelig også i dette materialet, og det virker ikke usannsynlig at jentene forsøker å oppføre seg på måter som gjør at de ikke får horestempelet på seg. Vi ser her at til og med Anka på mange måter passivt godtar ordningen med at jenter mister og gutter øker anseelse ved å ha mange sex-partnere. Når hun krever at et par i et fast kjæresteforhold skal være likestilte, forventer hun at likestillingen fungerer på isolerte arenaer. Det Anka og flere av informantene da mister øye for, er at horelogikken de selv tar del i, ikke kan ses som en isolert logikk på de unges arena. Den er del av de store strukturene som gjør at jenter og gutter ikke er likestilt verken på begjærsmarkedet eller på en privat arena.

Jentene setter altså umiddelbart likhetstegn mellom horen og prostitusjon, men når de skal fortelle om situasjoner der ordet brukes, beveger de seg fra den almenne oppfatning og over i en mer kompleks måte å forstå ordet på. Jentenes bruk av ordet må forstås med deres egen hverdag som referanseramme. De tilpasser det sine egne behov, interesser og vurderinger. Da blir det mulig å forstå hvorfor et ord som de umiddelbart assosierer med handlinger som de understreker at ingen av deres jevnaldrende begår ("det er absurd"), allikevel blir et relevant og virkningsfullt ord innenfor deres egne nettverk. Ordet får relevans som nøkkelsymbol. Derfor har det iboende et potensial for nye og videre betydninger, slik som Emmas fortelling peker fram mot. Som også Anka påpeker, er det tross alt ikke *prostituerte* jenter som tar betalt for sex det er snakk om jentene i mellom, men det vanligste ankepunktet mot en jente som kalles hore, er at hun er eller har vært sammen med for mange gutter. På de unges arena blir en jente hore om hun *ligger med "halve byen"*. Å ligge med halve byen er de unges bilde på det å ha sex med flere uten dypere følelser. Derfor brukes også andre ord, som *"slire"* og *"tøs"*. Dette samsvarer med Bäckmans observasjon om at jenter som har hatt sex uten kjærlighet og som utviser dårlig seksuell selvbeherskelse, står i fare for å plasseres i kategorien hore. Frykten for å få hore-stempelet på seg er slik sett et vesentlig bidrag til å *regulere heteroseksualitet* og posisjonen som jente (Bäckman 2003). Bäckman ser gjennom intervjuer med

guttene i den videregående skolen at de mener at jentene selv er de mest aktive når det gjelder å "snacka skit" om jenter som har vært sammen med mange gutter. På Bäckmans spørsmål om ikke guttene snakker om slike ting, bekrefter guttene at det gjør de. De snakker om slike jenter som "lite äckliga" og som noen man helst unngår (Bäckman 2003:116).

De som betyr ingenting – og alt: Gutter og kjærester

Horebegrepet aktualiseres også i det kompliserte forholdet mellom venninner, kjærester og eks-kjærester. Om det ligger en konkret *handling* forut for ryktespredningen, ser ut til å variere, men det er særlig en handling som nevnes som uakseptabel: Å *stjele kjærester*. Det å forsøke å sjekke opp en annen jentes kjæreste eller bli sammen med en venninnes eks-kjæreste, nevnes av mange som en handling som kan lede fram til at en jente stemples som "hore". Dette er temaer som går igjen i et konglomerat av situasjoner som beveger seg mellom utroskap, "prøve seg på" andres kjærester eller det å bli sammen med en venninnes eks-kjæreste – særlig hvis det ikke går lang tid mellom brudd og innledning av forhold. I intervju med "Elin" og "Miriam" kommer vi inn på dette: "Altså, vi slåss, vi slåss jo. Det går jo an å slå. Men man må ha en grunn til det, liksom." sier Elin til meg når jeg spør henne om hun kan forklare i hvilke situasjoner det kan oppstå slåssing eller vold. Elin forteller ved hjelp av et tenkt eksempel:

Elin: Altså, si, hvis bestevenninnen min Miriam da, det her er bare et *eksempel*.

Sidsel: Ja.

Elin: Jeg veit at jeg aldri kommer til å gjøre det, men altså, Miriam da. Hun vet at jeg har kjæreste. Og vet at vi elsker hverandre over alt på jord og er kjempeglad i hverandre og bla-bla-bla-bla.(...) Og Miriam da gjør alt, *alt*, absolutt alt for at han skal komme til henne.

Sidsel: Ja, for å kapre kjæresten din, rett og slett?

Elin: Ja. Og – *Åh, hold rundt meg, pus og, jeg vil gjerne ha deg og, mi-mi-mi*. [Tilgjort stemme, lager kysselyder]. - Sånn som du gjør! Ja, men altså, jeg bryr meg ikke, for du er bestevenninna mi! [spøkefullt til Miriam som sitter ved siden av i sofaen]

Sidsel: Ok, så du [henvendt til Miriam] kan gjøre det på tull?

Elin: Ja, for jeg veit at hun mener det ikke. Altså: jeg veit at hun mener det ikke på den måten.

Sidsel: Nei. Men *hvis* hun hadde gjort det på alvor da?

Elin: Ja. Altså, *da* hadde jeg *klinka til*.

Elins fortelling illustrerer noe av den skjørheten og den balanselinjen som jentenes vennskap hele tiden forholder seg til: Hun innleder med å si at hun *vet* at hun aldri ville kunne gjøre dette – hun kunne aldri slå sin bestevenninne, men samtidig avsluttes fortellingen med at hun nettopp ville *klinka til* om Miriam faktisk hadde tatt fra henne kjæresten. Til tross for at Elin forteller med humor, ironi og innlevelse, for eksempel når hun karikerer jenter som gjør alt for å få oppmerksomhet hos en gutt, så inneholder fortellingen et utvetydig budskap. Gjennom fortellingens avslutning formidler Elin meget klart til sin venninne - som sitter ved siden av henne og varmer seg under det samme teppet - at hun bør passe på hva hun både gjør og ikke gjør, sier og ikke sier til hennes kjæreste. Miriam kan være venn med, tulle og flørte med Elins kjæreste, men aldri på en slik måte at hun vekker andre og farligere responser fra han, som at han kan *falle for* henne. En slik grense må være hårfin i en alder der nettopp kjærester, parforhold, seksualitet og attraktivitet står høyt på dagsorden samtidig som også vennineforholdene gjør det.

”Kjærester kommer og går, men venner består” sier informanten Anka. I jentenes fortellinger uttrykkes et ideal om at vennskap er viktigere enn kjærester. Kjærester er en løsere, mer ustabil og utrygg relasjon enn en venn. I den alderen de fleste av jentene er i, er heller ikke idealet om etablering i faste kjæresteforhold ennå målet. Samtidig er det nettopp guttene som ofte er kilde til konflikt og en ”triggering event”, slik det kommer til uttrykk i intervjuet med Elin og Miriam. Informanten ”Lise” forteller også at hun har slått ned en jente som prøvde seg på kjæresten hennes. Lise mener at hvis en jente prøver seg på kjæresten din, er det legitimt å slå. Med andre ord var det denne jentas egen skyld at hun ble slått ned. Hun la opp til det selv. Fra utøverens perspektiv er da volden fortjent.

Dette at særlig episoder der relasjoner til gutter og kjærester griper inn i og truer jentenes vennskap, tolker jeg som en konflikt mellom det som Ambjörnsson betegner *homososiale vennskap* og det *heteronormative begjærsmarked*.

Ambjörnsson introduserer disse begrepene når hun argumenterer for at jenter skaper kjønn ved å presentere og prestere visse typer relasjoner:

Det handler om hur man, för att bli begriplig och igenkännbar som tjei, måsta röra sig innom en heteronormativ ordning, där både homosocialitet – det vill säga vänskapliga relationer tjejer emellan – och heterosexualitet framstår som centrala och avgörande komponenter. Enligt detta synsätt måste både vänskapsband och sexuella begär förstås som sociala system av normer, värderingar, begränsningar och regleringar. Gemensamt utgör dessa vad jag vill kalla en *heteronormativ begärsmarknad* innom vilken relationer organiseras och hierarkiseras och vars effekt blir skapandet av genusbestämda kroppar och identiteter. (Ambjörnsson 2004:106)

Det som er interessant i denne sammenheng, er hvordan jentene på mange måter fritar gutten (kjæresten eller eks-kjæresten) for ansvar. Det er særlig to bevegelser som er i fokus når jentene resonnerer om kjærester og vennskap – arenaen der de homososiale og heteroseksuelle båndene krysser og kommer i interessekonflikt: Den første kan være at en annen jente, som kan være alt fra en bekjent til (beste)venninnen, ”prøver seg på” kjæresten deres. Dette kan i verste fall føre til at kjæresten slår opp og blir sammen med denne jenta. Den andre er at en jente blir sammen med eks-kjæresten deres, og dess tidligere dette skjer etter bruddet, jo mer sårende er det. I begge tilfellene blir selvfølgelig situasjonen mest betent om det er en venninne som ”kaprer” eller ”tar over” gutten. Som vi så i eksemplet med Elin og Miriam, vil det være Miriam som blir svikeren om hun skulle ta Elins kjæreste fra henne. Det er et betimelig spørsmål om ikke også gutten har bidratt til å svikte sin eks-kjæreste, men i Elins fortelling er det tydelig at hun anser det som Miriams ansvar å oppføre seg slik at hun ikke krysser linjen fra å ha det gøy med til å flørte med Elins kjæreste.

Fokuset er på jentenes rolle og ansvar. Jentene som stjeler kjærester, bryter kanskje med forestillingen om en normativ femininitet idét det er guttene som fremstilles som passive, mens jentene blir pågående og aktive aktører på begjærsmarkedet. At jenter som inntar den erobrende posisjonen, framstilles som svikere, kan på den ene side tolkes som en regulering av jentenes adferd, men må

også tolkes som et brudd på vennskapets normer. Jeg har vist at de unge har et sterkt ideal om at venner skal støtte hverandre uansett hva som skjer, og at vennskapet til syvende og sist er viktigere enn kjærestene. En venninne skal støtte sin venninne om det blir slutt med kjæresten – hun skal ikke bli sammen med han! I dette ligger i så fall et svik som vurderes som sterkere enn at gutten har gjort det slutt eller latt seg forføre av andre jenter.

Volden inntreffer når horen truer venninnenes anseelse

Når jenter bruker "hore" som skjellsord mot andre jenter i åpne konflikter, fornemmer jeg at det ikke bare er snakk om å regulere og plassere seg trygt i det heteroseksuelle samspillet. Det faktum at volden ofte foregår innenfor rammene av jentenes egne vennskap og nettverk, har satt meg på sporet av at volden og konfliktene må forstås også i forhold til jentenes vennsapsrelasjoner (Natland 2006). For å komme nærmere en forståelse av jenters vold, er det derfor viktig å nå en forståelse av hvordan jentene anvender horebegrepet for å regulere de *homososiale* fellesskapene.

I intervju med "Grete" forteller hun om en venninne av henne og hennes vennegjeng som i følge Grete hadde "irritert dem en god stund". En ting var at denne jenta baksnakket mye, men i tillegg hadde hun ligget med mange gutter. Grete og venninnene hadde sagt til henne at "du kan ikke oppføre deg på den måten". For det første mente de det var dårlig gjort å sette ut rykter og å baksnakke folk, for det andre sa de i fra om at det ikke akkurat var så bra å ligge med "alle" guttene. Men dette ville ikke venninnen ta til seg, og hun fortsatte som før. Da bestemte Grete og en av venninnene seg for at de skulle gi henne det Grete omtaler som en "lærepenge". De oppsøkte jenta og "banket henne". Når jeg spør hva de gjorde, hva det vil si at de *banket* henne, sier Grete at hun ikke husker hva de konkret gjorde. Hun var så sint at det "svartnet" for henne. Når jeg spør om det å banke noen kan innebære at vedkommende faller, at hun ligger nede mens de fortsetter å slå, så bekrefter Grete at det er slik det er. Til tross for at hun ble banket opp, fortsatte allikevel jenta å oppføre seg som før. Grete beskriver henne som "skikkelig dum". Hun hadde oppført seg akkurat like ens på en fest de hadde vært på like etter der det

var gutter med. Grete mener at denne jenta er både "dum og frekk", og hun konstaterer oppgitt at "det hjelper liksom ikke".

Det interessante med denne fortellingen er at den ble fortalt da Grete og jeg diskuterte vennskap og hvordan en god venn skal være. Grete begynte å fortelle om dette for å illustrere hvordan en venninne og en jente generelt *ikke* skal oppføre seg. Fortellingen har to nivå i seg som kan knyttes til kjønn og vennskap. Det første nivået i fortellingen handler om venninnen som har oppført seg "promiskuøst" og at hun ikke utviser selvbeherskelse (Bäckman 2003). Grete legger vekt på at denne jenta er "dum" og "frekk", noe som kan tolkes som Gretes forklaring på hvorfor jenta oppfører seg som hun gjør: Hun vet ikke bedre, hun har for liten forstand til å beherske seg og til å forstå hva slags omdømme hun vil få ved å "ligge med alle gutta". Ved å handle som de gjør, utviser Grete og hennes venninner et sterkt behov for å tydeliggjøre slike konsekvenser for sin venninne. De viser at de ikke aksepterer hennes oppførsel. Men fortellingen kan også forstås på et annet nivå, et nivå som blir tydeligere for meg når jeg spør meg: Hvorfor denne "omsorgen" for sin venninne?

Når volden skjer innad i jentegruppa, er "omsorgen" knyttet til hensynet til andre relasjoner idét den har som funksjon å ivareta jentenes rykte med tanke på egen seksualitet. Jentenes vold, forstått som relasjonell og horisontal, må knyttes sammen med fokuset på vennskapet. Da dreier det seg ikke lenger bare om at Grete og gjengen banker for å redde jentas eget rykte, det handler også om dem selv – de som er, og av andre *blir sett* som, "horejentas" venninner. De banket henne kanskje for ikke å bli assosiert med hore selv, for horestempelet er noe som smitter over på venninnene.

I studien *Losing Out. Sexuality and adolescent girls* (1986) viser den britiske sosiologen Sue Lees at om man omgås en jente som kalles hore, så blir man selv en hore i de unge jentenes forestillingsverden (Lees 1986:49). I de foregående eksemplene så vi hvordan hore-begrepet brukes for å regulere og disiplinere jenters (hetero)seksualitet og deres praktisering av sin seksualitet. Men når det gjelder jenters vold, ser det ut til at hore-begrepet brukes på ytterligere en måte: Det brukes for å regulere og disiplinere jentenes egne (homososiale) relasjoner. Jeg tolker Gretes fortelling slik. Hvis de andre jentene visste at denne jenta var i ferd med å

pådra seg et "dårlig rykte", var sannsynligheten stor for at de selv som venninner kunne bli assosiert med den samme oppførselen. Grete ønsker ikke å være venninne med en jente som står i fare for å pådra seg en lav heteroseksuell status (hore) fordi dette kan gjøre noe med hennes og de andre jentenes posisjon. Slik Grete ser det, hadde jenta fått flere sjanser til å forbedre seg. Ved å til slutt ty til vold, fikk de vist både jenta selv – men også omverdenen – at de selv ikke oppfører seg som eller vil assosieres med denne jenta.

Dermed er volden ikke bare uttrykk for at de ikke aksepterer jentas oppførsel, men den er også et signal til omverdenen at de distanserer seg fra henne. I et videre perspektiv kan man hevde at disiplineringen gjøres innenfor et tydelig heteronormativt rammeverk (Ambjörnsson 2004:195). Dette punktet mener jeg er avgjørende for å forstå noen av de mekanismer som fører til volden blant jentene. Den britiske antropologen Henrietta Moore (1994), som definerer vold som en krise i selvforståelsen, hevder også at vold oppstår når man står i fare for å miste goder, og at man kan gjenvinne kontroll og anseelse ved bruk av vold. Ved å banke venninnen gjenvinnes kontroll, ikke bare over hennes seksualitet, men kanskje aller mest utøvernes *egen posisjon* innenfor både det homososiale og det heteroseksuelle nettverket. Volden både overskrider grenser i tillegg til at den voldsutøvende jenta henter seg inn i forhold til normer ("slik er jeg, slik skal jenter være").

Den som er hore, er også et *annenrangs menneske*. Connell (1995) mener at en viktig grunn til at vold legitimeres, nettopp er at visse mennesker vurderes som annenrangs. Eksemplene viser at det finnes grenser for både seksualitet og hvordan man spiller ut jente- og venninnerollen. En jente som assosieres med horen, er en jente som har utfordret disse grensene – grensene som tydeliggjøres når volden disiplinere. Ved å bruke vold, signaliserer utøverne for omverdenen hva de tolererer og hvordan de ønsker å anses. Ved å ikke handle, står de i fare for at andre indirekte identifiserer også dem med "horen", noe som betyr tap av anseelse.

Å fortelle seg til vold. Rykter og horen som talehandling

At fortelling bidrar til å skape handling, er ikke nytt tankegods. I folkloristikken har den ungarsk-amerikanske folkloristen Linda Degh (1995:236ff) diskutert forholdet mellom fiksjon og fakta som aspekt ved det narrative, og hun viser at det ikke bare er fakta (handling) som blir til fortellinger, men at man også kan observere det motsatte forhold. Fiksjon (her: fortellingen, ryktet, fantasier om vold) kan bli til fakta (her: en voldelig handling). Degh (1995) bruker begrepet *ostension*, en term hentet fra semiotikken, for å belyse det fenomen at fiksjon kan bli til fakta. "Ostension" dreier seg om hendelser i våre sosiale liv som ledsages av pre-eksisterende fortellinger. Det dreier seg altså verken om fortellingen som sådan eller handlingen som sådan, men den mer eller mindre bevisste reproduksjon av scenarier vi har hørt om eller fortalt om.

I et narrativt perspektiv kan derfor ryktet forstås som en funksjon for å fortelle fram volden på. Det å sette ut rykter; slenge dritt og sladre, knyttes for det første til kjønn – det er "typisk jenter", sier informantene. Videre snakker jentene om at hvis man oppfører seg som en hore, så risikerer man å få et dårlig *rykte* på seg. De snakker da om rykte i betydningen omdømme og anseelse; hva slags sosial status de tilskrives, særlig med tanke på seksualitet. Når jentene forteller om hva som bidro til at de kom i en situasjon der de utøvde vold mot en annen jente, forklarer de ofte at denne jenta hadde satt ut rykter, eller, for å bruke deres egne ord: "sladret", "vært frekk" og "snakket dritt". Det har foregått en ryktespredning forut for konfrontasjonen:

Thea: Jeg banket en venninne av meg, eller, jeg banket henne ikke, jeg slo til henne. Flere ganger.

Sidse: Hva var det som hadde skjedd da?

Thea: Hun hadde, sånn som jeg sa til henne [med "overbevisende" stemme]: *Jeg er en rettferdig person. Jeg er ikke så vanskelig å omgås med, jeg er ikke så vanskelig å holde på matta, liksom, jeg blir ikke så fort sint.* Det skal mye til. Men når hun har gått og kalt meg hore og slengt ut masse rykter om meg, dette har hun gjort kanskje hundre-og-søtti ganger, (...) og det er ikke tull en gang! (...) Hun slengte, slang ut et nytt uttrykk hver eneste dag, i over ett år.

Sidse: Ja. Var dette på ungdomsskolen eller, er det, nå?

Thea: Ja, ungdomsskolen og videregående. (...) Da gikk hun rundt og satte ut rykter og sånn, hele tiden, alle de hun ble kjent med, spurte hun om kunne banke meg. Og dette var gutter.

Sidsel: Altså, hun ville at de skulle ta deg?

Thea: Ja. Og jenter da. (...) Prøvde med alle, liksom. Så fant jeg ut dette, hver gang jeg fant ut det, så ringte hun, og jeg sa 'Når du ringer igjen nå, nå begynner jeg å bli irritert, nå begynner jeg å bli veldig lei av deg'. Hun sluttet ikke, det ble bare verre og verre og verre. Sånn holdt hun på i tre år. (...) Ja, så sa jeg, 'Nå er det nok, nå får du juling snart'. (...) Nå *fortjener* du faktisk juling', i mine øyne. Nå, jeg mener ikke at noen fortjener vold, eller noen ting, men 'nå er jeg drittlei deg', 'du prøver å få satt meg opp i så mye skumle situasjoner'. Og jeg måtte snakke med alle disse gutta og jeg har måttet snakke med venner som hun har, bremsset dem og, for jeg fikk jo beskjed om at hvis jeg kom på [senteret] så skulle de knekke knærne mine og begrave meg levende og det ene med det andre. Hun ordnet det skikkelig til for meg og, da. (...) Og så har jeg ikke gjort henne noe annet enn at hun har fått husvære av meg og lånt henne mat og penger og alt det der, for hun til tider, så kunne hun ikke bo hjemme. Og så begynte hun å stjele hos meg, og da ble jeg irritert, for hun har stjålet hjemme hos meg og gjort mye rart. Og da fikk jeg tak i henne her, og så gikk jeg helt bananas. Jeg bare holdt henne fast i håret og slo til henne, da; 'Nå skjerper du deg, neste gang så går du ikke på de to beina dine', sa jeg bare. Jeg gikk ikke *helt* av skaffet. Og siden så har hun gjemt seg.

Elin forteller også hva som skjedde med en jente som hadde satt ut rykter om at Elin var utro mot kjæresten sin:

Elin: [Jeg slo] jo kjeven til [en jente] ut av ledd. Det er virkelig dumt, å slå med veldig masse ringer på hånda.(...) [H]un hadde gått rundt til alle og sagt at jeg var utro mot kjæresten min og bla-bla-bla. (...) hun sa det til hele skolen og, sa det spesielt til kjæresten min og (...) og så slang hun bare masse dritt om ting, og da ble jeg litt sinna, så da [lattermild] bare klinka jeg til henne.

Sidsel: Du måtte slå ganske hardt da?

Elin: Ja. Jeg var veldig sinna.

Begrepet hore må derfor forstås som mer enn at det har som funksjon å markere grenser og normer for kjønn og seksualitet. Som nevnt, utløses den fysiske volden ofte i det øyeblikket ordet hore når den det spres rykter om i en direkte konfrontasjon. Jentene forteller at de lenge kan ha visst om at det er en jente som "slenger dritt", men at det er i en direkte konfrontasjon med vedkommende og når ordet "hore" faller, at volden skjer. Jeg viste i eksempelet med Emma at hun ble oppsøkt av en jentegjeng som mente at hun hadde spredt rykter om at en av deres jenter var hore, og hvordan Emma opponerte og provoserte ved at hun gikk inn i en forhandling om ordets betydninger. Ofte ser det altså ut til at utviklingen fram mot en voldsepisode går fra rykter der det fortelles *om* jenta til hun direkte eller via sine venninner *konfronteres med* ryktet. Jentene beskriver selv dette som at det kan pågå i lang tid, og flere av jentene sier at det ofte er de selv som til slutt oppsøker ryktemakerne for å få en slutt på det. Det kan også være situasjoner der ordet brukes tilsynelatende uten at det har vært en ryktespredning forut. Begrepet hore har altså en slags "trigger-funksjon".

Emma forteller også om en episode der *rykter* om henne, førte til handling: På en fest kom en jente bort til Emma og var sint på henne. Hun beskyldte Emma for å ha rotet med kjæresten hennes. Emma forteller at dette ikke stemte i det hele tatt, så hun hadde bare reagert med et uforstående "Hæ?". Denne jenta hadde da slått til Emma, med det resultat at Emma tok igjen og slo henne ned. Her ble ikke begrepet hore artikulert, men innenfor jentenes moralkodeks var det innforstått for begge parter at Emma i dette tilfellet ble ansett som en hore. At begrepet hore eller antydninger som tolkes i den retning, er det som utløser volden, virker som en "uskreven regel" jentene forholder seg til. Det er legitimt å starte en slåsskamp om noen kaller deg hore. Dette er både utøver og offer innforstått med. Dette peker også fram mot at ordet hore også må forstås som en slags talehandling – språket må ses som et middel til handling.

Den britiske filosofen John L. Austin (1997) er opptatt av språkets praktiske anvendelse slik det utspiller seg i dagligspråket. Med språket sier vi noe, men vi gjør også noe. Å ytre noe, er en handling. Gjennom en ytring endrer vi noe i verden, og dette er for Austin språkets handlingsaspekt, som han kaller *talehandlinger*. Austin

skiller mellom tre typer talehandlinger; ytringshandlingen, den ytringsformidlede handling og den ytringsiboende handling. Det er den ytringsformidlede talehandlingen som er interessant her. Den består i at man vil oppnå en bestemt virkning gjennom sin ytring. Det kan være å overtale, oppmuntre, narre. Å kalle noen en hore kan forstås som en ytringsformidlet talehandling idét målet er å skade en jentes omdømme. Språket er komplekst og betydningen et utsagn tillegges, må forstås som kulturelt og historisk betinget. For skjellsord knyttet til kjønn ser vi at horen er et nøkkelsymbol der visse betydninger ligger fast (horen = den prostituerte), samtidig som dets betydninger knyttes til nye og andre kontekster. For jentene er horen som talehandling knyttet til en situasjon der partene er innforstått med at den verbale ydmykelsen nå (ofte) går over til fysisk vold. Men når det ender med vold, kan det se ut som at noe av legitimeringen av volden, knyttes til at du må forstå at det blir "bråk" når du kaller noen hore. På en måte konstrueres det en årsakssammenheng mellom det å kalle noen hore og volden; mellom fortellingen og handlingen. Det blir som en slags konstitutiv regel i jentenes innforståtte samspill.

Ryktenes sannhet og ryktenes funksjon

Videre må jentenes bruk av hore forstås i sammenheng med hva slags type fortelling talehandlingen skjer innenfor – nemlig *ryktet*. Ryktet er en risikosport innenfor de unge jentenes omstridte og skjøre vennsforhold. Horen som talehandling kan være en slags verbal vold, som kan initiere fysisk vold. Men det som har foregått forut for volden, har også store konsekvenser for jentene. Sladder og rykter er en ganske vanlig talehandling. Den som setter ut ryktet, dømmer en jente ut i fra forhold som det kan råde usikkerhet omkring sannhetsverdien av: "Hun prøver seg på alle guttene", "Hun har ligget med hele byen", "Hun er hore" og lignende. Det er da foretatt en talehandling mot jenta som får konsekvenser for hennes sosiale status. Slike rykter kan medføre at en jente står i fare for å falle i hierarkiet. Flere relasjoner står på spill. Her er det er verdt å igjen understreke at "horelogikken" ikke er spesiell for jentene i mitt materiale. Det som særtegnert mitt materiale, er at situasjonene oftere ender med vold. I de tilfeller det ikke ender med vold, både i mitt materiale og generelt, er det allikevel ingen tvil om at rykter og sladder må ses som en handling

foretatt mot et "offer", og som kan ha vel så store konsekvenser som en slåsskamp. Utfrysningsteknikker og utestenging er for eksempel velkjente fenomen når det gjelder jenters måte å uttrykke aggresjon på (se for eksempel Simmons 2002). I spørrelistematerialet og intervjuene definerer oftest informantene mobbing som "noe psykisk". Enkelte mener også at dette kan være verre enn vold fordi de erfarer at mobbingen foregår over lengre tid, mens en slåsskamp blir man ferdig med.

Folkloristisk forskning har bidratt med kunnskap til å forstå hvordan og hvorfor rykter inngår i meningsskapende prosesser. Rykter kan være korte fortellinger, og det kan være så kort at det ikke inneholder noen narrative strukturer i det hele tatt, for eksempel et rykte om at "Kari er hore". Som Patrick Mullen (1972) peker på, skjer det noe som skaper en atmosfære der ryktene utløses, det man innen rykteforskningen betegner som "triggering events". Ryktefortellinger er gode indikatorer på hvordan folk selv definerer situasjonen og deretter forklarer den via fortellingen. I en slik kontekst kan ryktefortellingen appellere mer til folk enn den reelle forklaringen; ryktet oppleves mer troverdig. Troverdigheten avhenger også av hven som forteller ryktet og dennes status i miljøet. Det kan også være slik at ryktet ikke er usant, men den som det blir satt ut rykter om, vil som regel verge seg mot dem ved å hevde at de er usanne (Sandmo 1999:145).

Jentene jeg har intervjuet, forholder seg til at rykter er noe usant. Blir du kalt for hore, må du verge deg mot ryktene ved å overbevise om at ryktene er usanne; du er ikke en hore. Et annet og litt spesielt eksempel er informanten "Thea" som forteller at det *gikk rykter* om at hun var blitt voldtatt. Siden Thea forholder seg til konsensus om at rykter er usanne, opplevde hun dette som at folk rundt henne ikke trodde på at hun hadde blitt voldtatt. Det var viktig for Thea å poengtere at dette ryktet var et unntak, for voldtekt hadde faktisk skjedd. Da Thea fortalte dette til meg, ble det alvorlige overgrep mot henne på mange måter underkommunisert og underordnet. Det hun var opptatt av å fortelle, var hvordan hun måtte verge seg mot ryktene om henne – ikke fordi de var usanne, men tvert i mot fordi de var sanne! Rykter om voldtekt kunne potensielt utvikle seg og kobles opp i mot Theas omgang med gutter, som for eksempel å bli tolket som at hun hadde oppført seg "lettsindig". Derfor kunne hun ikke la ryktene om henne fortsette, men forsøke å gjenvinne kontroll over

situasjonen før ryktefortellingen gikk så langt. Dette forteller en hel del om at forholdet mellom rykter, sannhet og ære, er aktuelt også i vår tid.

Applisert på jentene i mitt materiale, så er det dette som oppleves som det farlige ved ryktet. Det er uklart for andre å vite hva som egentlig har skjedd, og ryktet tilfredsstillende en alternativ måte å oppleve sannhet og virkelighet på. Et annet moment er at det trenger ikke nødvendigvis å ha blitt fortalt elaborerte ryktefortellinger i forkant: Også når begrepet spontant brukes i en konflikt, knyttes det til begrepet rykter. Både usanne rykter og horestempelet "virker sammen" og er noe en jente må verge seg mot. Noe annet som også kan knyttes opp til den atmosfære som bygger opp mot en utløsende handling, er den intense opptattheten jentene er av om noen ser stygt på dem, sender stygge blikk, "setter øynene i deg" og lignende. Denne årvåkenheten i forhold til andre jenters signaler er talende for de prosesser som leder opp i mot åpen konflikt.

Innenfor jentenes nettverk har ryktet særlig to funksjoner: Det virker *normgivende* idét ryktet kan forstås som mål på anseelse, og det virker *konsoliderende* fordi rykter og sladder skaper gruppeidentitet. Hvem er "med" og hvem er "mot" horen? Dette perspektivet bidrar til en forståelse av hvorfor ryktene om å være hore, får en triggende effekt. Dette illustreres ikke minst av at flere av de intervjuede jentene forteller at i en periode var det om å gjøre å finne noen som hadde kalt deg hore, det var nærmest en unnskyldning for slåsskamp. Det er altså ting man kan si og gjøre som medvirker til at man posisjonerer seg farlig som potensielt offer for vold. Slik sett må horen her forstås som en *abstraksjon* av ulike normer for å være jenter. Ordene og handlingene som jentene vektlegger som "døråpner" til konflikt, innbefatter det som oppleves som en type krenkelse av nære relasjoner, eget selvilde og omdømme. Dette er konflikter som oppleves som relevante og legitime av jentene selv.

Horen som grensevakt: Normer og disiplinering i jentekulturen

Jeg har nå diskutert ordet hore, både i forhold til tradisjonelle teorier om ordet og de unge jentenes nåtidige bruk av det. Det blir tydelig at ut i fra de unges bruk av ordet, må det meisles fram en annen måte å forstå det på. Det kan virke som ordet rommer

"alt mulig", men de unge jentenes horebegrep må forstås slik at det ikke lenger bare dreier seg om jenters seksualitet, men som en mer generell markør for grensene for hvordan jenter bør oppføre seg. Horen både bekrefter og overskrider grenser. Innbakt i horebegrepet ligger forestillinger om kjønn og seksualitet, men også et konglomerat av sladder, rykter og "drittslenging". Det er mange ord som "virker sammen".

Horebegrepet som *nøkkelsymbol* rommer mer enn seksuell adferd, det rommer også jentene selv; hvordan de er, hvordan de burde være. Ambjörnsson sier også at dette er et punkt der de unges bruk av horebegrepet må nyanseres og utvides. Det handler ikke kun om koblingen til seksualitet og tilgjengelighet, men horestempelet fungerer videre som en mulighet til å stigmatisere alle typer adferd som på en eller annen måte tangerer grensen for hvordan en jente bør oppføre seg (Ambjörnsson 2004:190). Hvis hore er en som er "for mye kvinne", er også en som setter ut rykter, "for mye jente". I følge de voldelige jentene, er det nettopp et kjennetegn for "jente-jenter" at de setter ut rykter.

I min diskusjon av de voldelige jentenes syn på "jente-jentene", har jeg argumentert for at de forsøker å konstruere et hierarki der "jente-jentenes" kvaliteter vurderes lavere enn deres egne. De vurderer seg selv som mer ærlige og redelige. De voldelige jentene mener at jente-jentene er "for mye jenter" med sin smisking og sladring. En "jente-jente" er derfor en jente som er "feil type jente" eller "for mye jente" fordi hun i for stor grad spiller ut de kvaliteter ved jenter som de voldelige jentene ikke liker. Dette kan gjøre deg til hore i de voldelige jentenes forestillingsverden. Ut i fra de voldelige jentenes resonnement om "jenter" og "jente-jenter", kan de som blir banket opp, være jenter som har oppført seg på måter som kan assosieres med "jente-jentene". Ulike jenteposisjoner abstraherer på denne måten visse typer adferd til en nedvurdert måte å være jente på. Det er i denne vurderingen av kjønn at begrepet hore aktualiseres og blir sentralt for utviklingen av en voldsepisode.

Jentene tillegger på denne måten begrepet om horen et delvis nytt og komplekst innhold. Det er antagelig de færreste av jentene som virkelig har "ligget med halve byen", men en tradisjonell grensemarkør fungerer på grunn av delvis nye

betydningsmønstre. Derfor er det viktig å erkjenne at vold ikke utelukkende trenger å forstås i forhold til maskulinitet, jentenes vold peker i retning av at vi må finne nye måter å forstå voldens sammenheng med kjønn på. Når jenter slåss med andre jenter og forsøker å skape egne hierarkier innad i sin kjønnskategori, åpner dette opp for å analysere deres voldsbruk som iscenesettelse av femininitet (se også Messerschmidt 2004). Når jentene slåss om kjæresten, kan volden også forstås som markering av en heteroseksuell orden, som også dreier seg om femininitet.

Horens funksjon blant de voldelige jentene blir derfor at horen er den måten å gjøre jenterollen på som må ekskluderes. En hore er et annenrangs menneske som kan "bankes". Det er også horen som skal bære skammen for sine handlinger. Hun har gjort seg fortjent til å bli utsatt for vold. At horen blir en legitim årsak for voldsbruk, henger dessuten også sammen med den generelle erkjennelsen at ved å bruke vold, understreker man, både for seg selv og omverdenen, hva man *ikke* er.

Litteratur

- Ambjörnsson, F. 2004. *I en klass för sig: genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Stockholm: Ordfront.
- Andersson, Å. 2003. *Inte samma lika. Identifikationer hos tonårsflickor i en multietnisk stadsdel*. Stockholm: Brutus Östlings bokförlag/Symposion.
- Austin, J.L. 1997. *Ord der virker*. København: Gyldendal.
- Bäckman, M. 2003. *Kön och känsla. Samlevnadsundervisning och ungdomars tankar om sexualitet*. Göteborg: Makadam.
- Bengtsson, M., P.Ø. Steinsvåg og H. Terland 2004. *Ungdom bak volden: forståelse og behandling av ungdom med volds- og aggresjonsproblem*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Brown, S. 1998. *Understanding youth and crime. Listening to youth?* Buckingham/Philadelphia: Open University Press.
- Connell, R.W. 1995. *Masculinities*. Cambridge: Polity Press.
- Dégh, L. 1995. *Narratives in Society: a Performer-Centered Study of Narration*. *FF Communications 255*. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia.
- Ehn, B. og O. Löfgren 2001. *Kulturanalyser*. Malmö: Gleerup.
- Frykman, J. 1977. *Horan i bondesamhället*. Lund: Liber.
- Lees, S. 1986. *Losing Out. Sexuality and adolescent girls*. London: Hutchinson.
- Messerschmidt, J. 2004. *Flesh & Blood. Adolescent Gender Diversity and Violence*. Lanham, Boulder, New York, Toronto, Oxford: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Miller, J. 2001. *One of the Guys. Girls, Gangs, and Gender*. New York-Oxford: Oxford University Press.

- Moore, H. 1994. *A Passion for Difference. Essays in Anthropology and Gender*. Cambridge: Polity Press.
- Mullen, P. 1972. Modern legend and rumour theory. *Journal of the Folklore Institute* 9:95-109.
- Natland, S. 2003. "Jentevold": Overskridelser av normer for kjønn og alder? *Kvinneforskning*, 3: 44-60.
- Natland, S. 2006. *Volden, horen og vennskapet. En kulturanalytisk studie av unge jenter som utøvere av vold*. Avhandling (dr. art.), Universitetet i Bergen.
- Sandmo, E. 1999. *Voldssamfunnets undergang. Om disiplineringen av Norge på 1600-tallet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Simmons, R. 2002. *Odd Girl Out. The Hidden Culture of Aggression in Girls*. New York: Harcourt.
- Storvoll, E. E. 2004. *Antisosial atferd i ungdomstiden. En studie av kjønnsforskjeller i faktorstruktur, risikofaktorer, tilleggsproblemer og utvikling med alder*. Avhandling (dr. polit.), Universitetet i Oslo.
- Svahn, M. 1999. *Den liderlige kvinnen og den omanlige mannen: skällsord, stereotyper och könskonstruktioner*. Stockholm: Carlssons.

Sidsel Natland är fil.dr i kulturvetenskap och knuten till Sosialforsk, Høgskolen i Oslo.